

Отже, дитяча література є ефективним засобом формування естетичної культури особистості дошкільника, удосконалення естетичних почуттів, сприймання явищ життя і природи крізь призму людських взаємин. Через читання дитячої літератури відбувається формування первинного уявлення про прекрасне, про мистецькі жанри та напрямки, відчуття краси поетичного чи прозового твору. Прилучення до літератури стимулює гуманістичну спрямованість особистості дошкільника, сповнює її духовною щедрістю, активізує творчий потенціал, і чим раніше він буде закладений, тим активнішим буде прагнення дитини до опанування художніх цінностей культури, тим вище естетична свідомість, тим ширше сфера естетичних потреб.

Література

1. Выготский Л.С. Педагогическая психология / Под ред. В.Давидова. – М.: Высш. шк., 1999. – 328 с.
2. Поніманська Т.І. Основи дошкільної педагогіки. – К.: Академвидав, 1998. – 473 с.
3. Трохименко Г., Драган Р. Читання як нормативна основа соціальної поведінки дітей // Світ дитячих бібліотек. – 2005. – № 4(17). – С.3-5.
4. Художественное творчество и ребенок / Под ред. Н.А.Ветлугиной. – М.: Просвещение, 1972. – 291 с.

І.Волощук

ДІЯЛЬНІСНИЙ КОМПОНЕНТ В СТРУКТУРІ ГОТОВНОСТІ МОЛОДОГО ВЧИТЕЛЯ ДО ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В СИСТЕМІ МЕТОДИЧНОЇ РОБОТИ ШКОЛИ

В статтє рассматривается специфика формирования компонента деятельности в условиях подготовки молодого специалиста к внедрению инноваций в системе методической работы школы.

The article considers the specificity of formation the component of activity in the conditions of preparation of the young specialist to the introduction of innovations in the system of the school methodical work.

Педагогічні інновації в освіті передбачають якісно нові перетворення як цілісного педагогічного процесу, так і його складових, зокрема, мотиваційних, змістових, процесуальних та інших структурно-діяльнісних компонентів, що призводять до істотного підвищення його результативності.

Ці зміни в завданнях, методах, принципах навчання, формах його організації та управління пов'язані з процесом педагогічної діяльності, що є головним компонентом інноваційних перетворень. Одним з напрямків цих змін є створення комплексної методичної системи, яка повинна на сучасному рівні поставити індивідуальну роботу з молодим вчителем, запровадити нові прогресивні методи його навчання з широким використанням інтерактивного спілкування, мультимедіа, консультативного проектування та моделювання, ділових ігор.

В сучасних умовах робота з молодим вчителем істотно розширює своє функціональне значення, поступово стає обов'язковим станом у розвитку його компетентності та творчих професійних якостей. Основною метою інноваційної підготовки молодого спеціаліста є озброєння його методологією діяльності, зваженого впровадження нововведень в практику.

Теоретичним підґрунтям діяльнісного підходу у формуванні готовності молодого спеціаліста є праці В.Ананьєва [1], Л.Виготського [2], С.Рубінштейна [4], В.Сластьоніна [5], у яких особистість розглядається як суб'єкт діяльності, що формується у діяльності і спілкуванні з людьми, відзначає характер цієї діяльності та спілкуванні.

Спираючись на думку В.Сластьоніна, що вчитель, який використовує в своїй роботі досягнення педагогічної науки, це як правило хороший вчитель, але на майстер, а вчитель який у всіх складних випадках, спираючись на теорію, знаходить педагогічно – виправдане рішення, він вже майстер [5, с.19], ми намагались створити молодому спеціалісту простір для творчості в чітко визначених умовах педагогічної діяльності, допомогти зрозуміти, в чому він може виразити свою індивідуальність, у яких способах реалізувати свій потенціал.

Відомо, що в процесі виконання дій, молодий вчитель спирається на орієнтовану основу. Якщо на практиці йому доводиться розв'язувати педагогічні проблеми методом проб і помилок, то це означає, що орієнтована основа його дії недостатньо сформована. Щоб зменшити кількість помилок, треба озброїти молодого вчителя повною системою факторів дії, тільки за такої умови можливе формування творчої діяльності вчителя [6, с.104-135].

Саме з творчим застосуванням знання, усвідомленням логіки власної діяльності пов'язують перспективу розвитку молодих спеціалістів в Криворізької педагогічної гімназії. Зміст і структуру

навчання молодих спеціалістів педагогічній інноваційній діяльності забезпечують три види цілепокладання: аналітико – діагностичне, аналітико-прогностичне, корекційно-коригуючи, які реалізуються за трьома етапами в період стажування молодого спеціаліста. Як свідчать теоретичні дослідження з проблеми навчання молодих спеціалістів педагогічній діяльності, вони опановують її на кількох рівнях, від репродуктивного до творчого новаторського. Щоб молодий вчитель прийняв потребу працювати інноваційно, творчо йому необхідно створити умови, щодо його становлення, самопізнання та розвитку, забезпечити високий рівень мотивації до праці.

Як визначає П.Гальперін: “Скрізь, де стереотипна дія є недостатньою для пристосування суб’єкта до нових умов, потрібна не автоматична, пасивна, а активна психологічна мотивація” [3, с.83].

Зважаючи на це, в педагогічній гімназії навчання молодих спеціалістів починається з формування в них особистісного ставлення до об’єктів діяльності, спрямовується на осмислення сутності нововведень, прищеплюється інтерес до самоосвіти і самовиховання. Процес роботи з молодим вчителем здійснюється таким чином, щоб управління трансформувалось в самоуправління. Тоді діяльність вчителя буде вмотивованою, продуктивною. Тобто здійснюється гармонізація стосунків в процесі взаємовпливу між молодим вчителем, вчителем – наставником, адміністрацією. Таке пристосування поведінки суб’єктів діяльності створює особливий діалог – полілог, зміст якого спільне визначення мети з наступним поєднанням зусиль і спрямуванням дій на її досягнення. Таке цілепокладання визначає пріоритети розвитку кожного молодого спеціаліста.

Діяльнісний аспект реалізується в організації способів взаємодії: молодим вчителем здійснюється привласнення сутнісних ідей та різних видів та форм процесуально-фахової майстерності.

На першому етапі своєї роботи молодий спеціаліст вчиться діагностувати стан особистісно-розвивального середовища, конкретного класного колективу, виявляючи чинники розвитку класного колективу, відповідно до зон актуального і ближнього розвитку дітей. Цей етап пов’язано з розвитком у молодого спеціаліста аналітичних та конструкторських вмій.

На практичних заняттях “Школи молодого вчителя” він спочатку в абстрактних умовах, пізніше на реальних класних колективах, окремих гімназистах разом с психологом вчиться діагностувати та аналізувати стан та умови, з’ясовуючи їх з

особливостями особистісно-розвивальних можливостей навчального процесу, для того щоб правильно здійснити цілепокладання.

На другому етапі роботи разом з вчителем-наставником розробляється набір значущих видів діяльності, моделюються взаємини між учасниками навчально-виховного процесу, здійснюється проектування сприятливих морально-психологічних умов. Цей етап пов'язаний з діяльнісним моделюванням молодого спеціаліста. Тут він повинен усвідомити, що моделювання – це не особливості викладання. Воно вчить формувати способи виконання дій учителя і учнів, які передбачають набуття компетенції.

На тренінгах і відкритих уроках молодий спеціаліст спочатку спостерігає, потім сам створює процес такої діяльності в умі: спочатку аналіз обставин, лише потім формування способів виконання потрібних дій. Таким чином формується алгоритм: аналіз – мета – процес – результат, який складає реалізацію ціле покладання при підготовці будь якої справи або уроку. На цьому етапі вчитель набуває вмінь виокремлення у діяльності суттєвих факторів і нейтралізації несуттєвих, будівництва логічно-структурної схеми взаємозв'язків суттєвих компонентів, які потрібні для виконання дій, аналізування побудованої схеми і оцінки отриманого результату. Саме тут формуються дії, які забезпечують навчальну роботу з набуття знань відповідного рівня на кожному етапі уроку. Молодий вчитель створює ідеї-репрезенти, інтегрально пов'язуючи пізнання, проектування, конструювання, управління, реалізацію і оцінку, в яких реалізується сутність цілепокладання і дидактичний закон діяльності.

Засобами діяльнісного моделювання у молодого вчителя відбувається “примірювання” складності навчальної інформації до різних можливостей учнів. Кожен етап уроку має свій дидактичний блок, якій співставляється з моделлю-зразком заданого етапу з відповідними параметрами технологічного і ресурсного матеріалу.

На змістово-пошуковому етапі – дозування і упорядкування матеріалу уроку за ступенем складності, посилення практичної складової уроку; на контрольно-смысловому – узгодження і корекція засвоєного, визнання ступеня оволодіння темою, техніка контролю і його види; на адаптивно-перетворюючому – здійснюється розвиток і тренування здібностей засобами нарощування вимог, плановим введенням елементів дискомфорту, протиріч, перевод знань у вищий творчий рівень. Форми діяльності та їх класифікація обираються у відповідності логіки до пізнання учнів.

Управління такою діяльністю поступово трансформується в самоуправління. Діяльність стає вмотивованою, продуктивною, поєднання управління і самоуправління забезпечує умови для саморозвитку, узгоджуються вимоги адміністрації з потребами самого вчителя на основі діалогічної адаптації. На цьому етапі молодий спеціаліст опановує стратегію діяльності перетворенням свого навчального предмету на засіб розвитку учнів, він отримує систему знань і вмінь зі створення засобів діяльності, які свідомо проєктують індивідуальний розвиток учнів. Логіка діяльності ґрунтується на реальних умовах, реальних чинниках розвитку кожного гімназиста.

Третій етап роботи з молодим вчителем – творчий. Він здійснюється в межах презентацій творчих ініціативних груп і лабораторій. На цьому етапі молодий спеціаліст сам розробляє і конструює свою стратегію навчання і виховання, стає автором і виконавцем власних проєктів зі свого розвитку та розвитку учнів, свідомо розв'язує педагогічні проблеми, осмислюючи не лише свою діяльність, але і діяльність професійного співтовариства, учнів та їх батьків.

Рефлексивна робота здійснюється і адміністрацією та колегами молодого спеціаліста: враховується цільове управління і вносяться перспективи в педагогічну діяльність.

Навчання молодих спеціалістів за такою системою дає підстави для таких висновків:

1. Система методичної роботи навчального закладу, під якою розуміють складний комплекс різноманітних форм і методів навчання і виховання освітян, всі компоненти в якому взаємопов'язані і взаємозумовлені у змістовому і організаційному планах, допомагає молодим спеціалістам швидше адаптуватися і засвоїти способи інтегрованої педагогічної діяльності, що є основою повноцінного професійного зростання.
2. Відпрацьована система методичної роботи з молодим вчителем дає йому можливість сконцентрувати всю увагу на головному в його педагогічній діяльності – на особистісному розвитку та розвитку своїх вихованців. Під час моделювання і конструювання уроків, розв'язання педагогічних проблем у молодого спеціаліста розвиваються творча уява, емпатія, рефлексія, він усвідомлює потребу у нових знаннях, стає суб'єктом професійного самостановлення, що є основою інноваційної діяльності.
3. Відпрацьовуючи діяльнісний компонент в умовах роботи в творчих ініціативних групах та лабораторіях молоді спеціалісти

покладаються не лише на себе, а й на досвід і знання кваліфікованих педагогів-методистів, на науково-методичні розробки вчених. За цих умов ефективність підготовки молодих спеціалістів зростає. Корисним є спрямована адресна підтримка кожного спеціаліста зі сторони адміністрації гімназії.

Цей творчий авторизований процес, неоднорідний за змістом, завдяки різноманітності потенціалу виконавців, набуває особливої цінності і фактично окреслює рівень зростання професійної майстерності молодого вчителя.

Література

1. Ананьев Б.Г. О проблемах современного человекопознания. – М.: Просвещение, 1977. – 328с.
2. Выготский Л.С. Педагогическая психология. – М.: Педагогика, 1991 – С.39.
3. Гальперин П.Я. Введение в психологию. – М.: Изд-ство МГУ, 1976 – С.88.
4. Рубинштейн С.Л. Проблема общей психологи. – М.: Просвещение, 1973. – 575с.
5. Слостенин В.А., Чижикова Г.Н. Введение в педагогическую аксиологию: Учебное пособие для студентов высших пед.учебных заведений. – М.: Изд-кий центр “Академия”, 2003. – 192с.
6. Талызина Н.Ф. Управление процессом усвоения знаний.– М.:Изд-ство Московского ун-та, 1984. – 345с.

І.М.Конельська

СИСТЕМНИЙ ПІДХІД ДО ФОРМУВАННЯ ВАЛЕОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВЧИТЕЛЯ ТА УЧНІВ В УМОВАХ ШКОЛИ КУЛЬТУРИ ЗДОРОВ'Я

Статья посвящена актуальным вопросам валеологической компетентности современного учителя. Рассматривается структура валеологической компетентности учителя, разработанная на основе приоритетов духовно-ценностных качеств учителя, что отражается на формировании жизненных компетенций учащихся.

The article is devoted to the actual questions valeological competence of the modern teacher, is explored the structure valeological competence teacher, which is developed on the basis of priority spiritual-valued gualitties teacher, that is deaten back on forming vital jurisdictions student.